

Slogans als kunst

Sam Durant (1961) is een politiek geëngageerd kunstenaar. In zijn antimonumenten en tekeningen vraagt hij aandacht voor de schaduwkanten van de Amerikaanse geschiedenis. Vaak gebruikt hij slogans uit protestdemonstraties van Afro-Amerikanen en andere miskende burgers. 'No Lie Can Live Forever' bijvoorbeeld. Die tekst siert sinds 2006 het Paleis van Justitie in Arnhem. Hoewel een aantal openbaar aanklagers in opstand kwam tegen deze kritische vorm van zelfreflectie, is het kunstwerk er gekomen. 'Een teken van grootsheid', zegt Durant vanuit zijn woonplaats Los Angeles. 'Dat zou in mijn land onmogelijk zijn.'

INTERVIEW PROTESTKUNSTENAAR SAM DURANT (VS)

'Ik wil dat mijn vaderland het Internationaal Strafhof erkent'

Marina de Vries

Amsterdam

Vorig jaar op de kunsttentoonstelling Documenta in Kassel, vanaf zondag in de entree van de Internationale Zone van Den Haag: Scaffold van de Amerikaanse kunstenaar Sam Durant. Vermoed als klimrek en opgebouwd uit modellen van galgen, protesteert het werk tegen doodstraf en geweld.

Den Haag. Stad van vrede en recht. Thuisbasis van het Internationaal Strafhof, het Joegoslavië-tribunaal, het Vredespaleis en zo'n 130 andere internationale organisaties op gebied van recht, vrede en veiligheid. Waarom heeft Durant uitgerekend Den Haag gekozen voor zijn kunstwerk *Scaffold*? 'In een stad die draait om vrede, vestigt mijn werk de aandacht op het tegendeel. Op het geweldsmonopolie van staten, op de doodstraf die in Amerika nog bestaat, waarbij staten de mogelijkheid hebben om hun burgers te vermoorden.'

Scaffold is opgebouwd uit uiteenlopende schaalmodellen van galgen en schavotten uit de Amerikaanse geschiedenis, waaronder dat van Saddam

Hoessein. Dat de galgen het uiterlijk hebben van een speeltoestel, is niet voor niets. 'In Amerika is de doodstraf zo'n controversieel onderwerp, dat het onmogelijk is een dialoog te hebben. Op deze manier hoopte ik het gesprek open te breken.' Dat is niet gelukt. De afgelopen zeven jaar heeft Durant zich tevergeefs ingespannen om *Scaffold* in Amerika te exposeren.

Nu, in Den Haag, komen er als cadeautje meerdere aanklachten aan het adres van zijn vaderland bij. Want hoe internationaal is het Strafhof eigenlijk? 'Ik zou willen dat mijn vaderland het ICC erkent, maar dat is niet zo.' En de Nobelprijs voor de Vrede aan het in Den Haag gevestigde OPWC, die zich ervoor inspant om chemische wapens te verbieden? 'Die chemische wapens in Syrië worden door de Verenigde Staten geproduceerd en geleverd.'

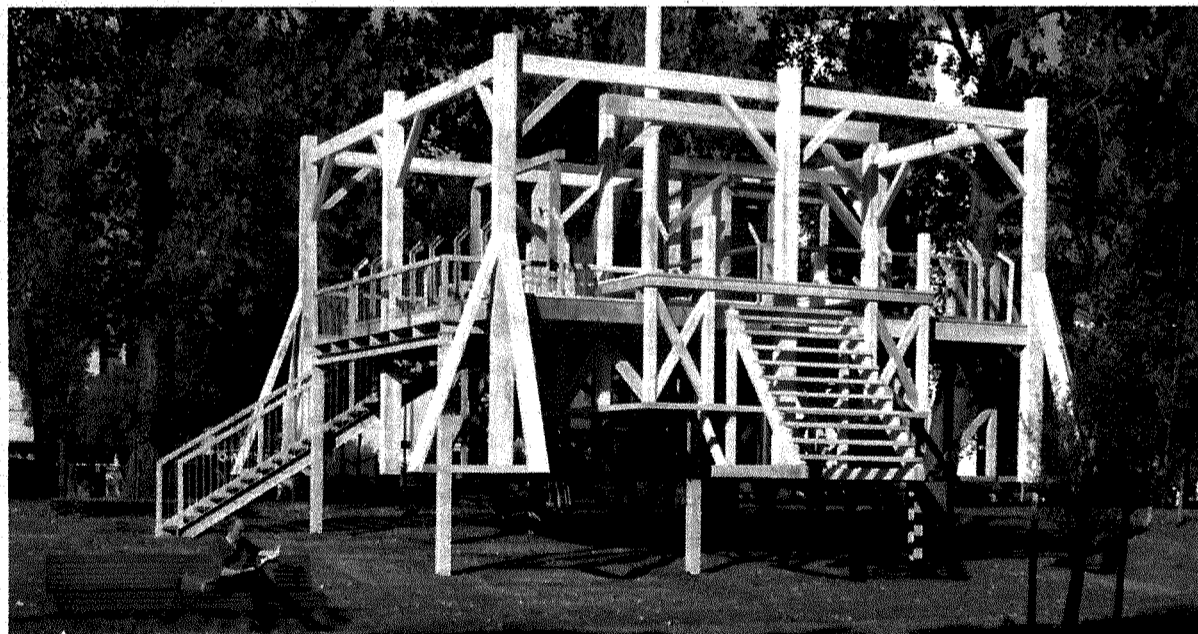
Het is makkelijk om de fouten van een ander land te zien, zegt Durant. Maar *Scaffold* is nadrukkelijk bedoeld om de eigen onopgeloste en ongemakkelijke vraagstukken onder ogen te brengen, zoals het lange verleden van kolonialisme en exploitatie in Nederland en Europa. Kunstenaars, schrijvers en filmmakers hebben volgens hem een speciale verantwoordelijk-

100 JAAR VREDESPALEIS

***Scaffold* maakt deel uit van de door kunstcentrum Stroom opgezette manifestatie 'See You in The Hague'. Deze 'veelzijdige vertelling over de zon- en schaduwzijde van Den Haag als Internationale Stad van Vrede en Recht' duurt een jaar en markeert 100 jaar Vredespaleis. Zondag 20 oktober wordt *Scaffold* met een feestelijk programma ingehuldigd. Stroom.nl.**

heid om dit soort gevoelige onderwerpen in het publieke debat te brengen. Maar voor Poetin en Obama, die vorig jaar 2014 aan *Scaffold* voorbij zullen trekken vanwege de Wereld Top Nucleaire Beveiliging, heeft Durant geen boodschap. 'Ik heb niet de illusie dat zij zich iets van mij aantrekken. Bovendien ben ik niet geïnteresseerd in wereldleiders. Ik kom op voor mensen. Die hebben bescherming nodig.'

Wat dat betreft heeft Durant respect voor de talrijke instituties die in Den Haag werken aan internationale rechtvaardigheid en mensenrechten. In feite benadrukt *Scaffold* hoe belangrijk hun werk is. Tegelijk is het een waarschuwing, dat het altijd beter kan.

Amerikaanse kunstenaar Sam Durant plaatst een groot schavot in Den Haag.

Foto Sander Heezen

Past het brutale Scaffold bij het imago van Den Haag als internationaal podium van vrede en recht?

Liesbeth Zegveld, hoogleraar Rechtsherstel in Oorlog aan de Universiteit van Amsterdam en advocate bij Böhler Advocaten: 'Ik vind het een helder werk, dat zegt: 'Zo ging het vroeger, zo gaat het in sommige landen nog steeds, maar in Den Haag doen we het anders.' Het maakt ook zichtbaar dat in die gesloten torens recht wordt gesproken en dat dat mensen zeer kan raken. Bovendien maant het tot denken. Het Internationaal Strafhof kent geen doodstraf. Maar een dader kan in eigen land worden berecht, ook als daar de doodstraf geldt. Dan werk je samen met een systeem dat je verwerpt.'

Geert-Jan Knoops, hoogleraar In-

ternationaal Strafrecht aan de Universiteit van Utrecht en als advocaat onder meer werkzaam voor het Internationaal Strafhof in Den Haag:

'Persoonlijk zou ik een dergelijk werk niet als 'klimrek' plaatsen. Kinderen gaan het dan misschien met iets 'prettigs' ervaren, terwijl het juist symbool hoort te staan voor onrecht en leed. Een uitgesproken symbool van oppressie en onrecht was beter geweest. Juist in contrast met het huidige karakter van Den Haag als stad van internationaal recht.'

Heikelen Verrijn Stuart, jarenlang juridisch commentator, verslaggever internationale hoven en auteur van het essay *Het Paleis*

van de Windstreken, het Vredespaleis en zijn bewoners in het boek ter gelegenheid van het 100-jarige bestaan van het Vredespaleis: 'Als het een protest is tegen de doodstraf, dan is *Scaffold* in de Verenigde Staten beter op zijn plaats. Hier bevestigt het werk het cliché dat recht alleen bestaat uit het achteraf straffen van schurken. Maar er is een belangrijkere kant van recht in Den Haag. In het Internationaal Gerechtshof in het Vredespaleis werken juristen aan het beperken en stoppen van geweld door staten. Daarvoor is doorzettingsvermogen nodig en een lange adem. Dat gaat echt over de relatie tussen vrede en recht. Maar die processen zijn niet sensationeel genoeg en blijven veelal onzichtbaar.'